

KNUD RASMUSSENS SIDSTE GAVE

Af Asger Møller

Digtene gengives med tilladelse af fru dr. Knud Rasmussen

En arktisk Hilsen til danske Digtere – skrev Knud Rasmussen som undertitel til »Snehyttens Sange«, et af de sidste arbejder, der foreligger fra hans pen (Gyldendal 1930), og i sin efterskrift til disse sange skrev han bl. a.: »Hermed være da »Snehyttens Sange« overgivet til deres Skæbne«.

Hvorledes har vi da taget imod denne kostelige skat, som Knud Rasmussen her har skænket os? Denne kilde til berigelse og inspiration, som »Snehyttens Sange« er for os alle, og for digterne i særdeleshed, har siden udgivelsen fristet en ufortjent, upåagtet tilværelse.

Det hænder nu og da, at et litterært mesterværk først opdages eller værdsættes efter en årrække. (Blicher: Træfuglene.)

Heller ikke »Snehyttens Sange« vil vedblive at leve i ubemærkethed, thi med Knud Rasmussens egne ord – »bør de vedkomme os! For hører vi ikke gennem dem noget, der minder os om Grundtonen i vore egne gamle Sange?

Den samme livgivende Varme, den samme drilske Humor. Og sommetider i Glimt en simpel, men storladet Patos, der griber os i sin umiddelbare Naturlighed. Hvad siger ikke Østgrønlænderen Kilimê:

»Alle Sange fødes hos Mennesket ude i det store Øde. Snart kommer de til os som Graad, dybt inde fra Hjertets Ve, snart som en kaad Latter, sprunget ud af den Glæde, man ikke kan lade være med at føle over Livet og Verdens dejlige Lande. Uden at vi selv ved hvorledes, kommer de med Aandedrættet, Ord og Toner som ikke er daglig Tale. Og de bliver det Menneskes Ejendom, som forstaar at synge for os andre.«

Kan det siges bedre eller skønnere? Disse digterord af østgrønlænderen Kilimê, her omplantet til dansk af vor store digter Knud Rasmussen. Denne mand af det helt usædvanlige format. Stor i sin glæde, og stor i sin festlighed og stor i sin ydmyghed. Ydmyg over for al natur og naturlighed, overfor det rene og umiddelbare – jo, sandelig kommer han os ved, ikke mindst i dag, da nyt og gammelt brydes i Grønland. Og de vedkommer ikke mindst tidsskriftet »Grønland« disse digterord, skabt af Grønlands egne børn, eller hør hvad Knud Rasmussen siger derom: »Mig har disse Naturmenneskers Glæde over

Snehyttebygning ved Neqé i Thuledistriktet.

Foto: Chr. Vibe

Ordenes Magt, Ords Varme og Ords Svie aldrig ophørt at imponere. Og jo mere jeg blev klar over, at et haardt Liv i disse barske Egne nødvendigvis maatte føre umættelig Materialisme i Forgrunden, desto mere undredes jeg over, at her fandtes et saadant Overskud af Aand, at Sang og Digtekunst var blevet disse Mennesker en uundværlig Nødvendighed.«

Maj 1954 bragte »Grønland« et billede af Knud Rasmussens mindesten, uden ledsagende tekst, på stenen læses indskriften: »Grønlands trofaste Søn«, og dette var jo i sig selv nok, thi hvorledes forholder det sig med *vor* trofasthed, og hvorledes står det til med også at vise tilbørligt hensyn til grønlandsk ånd under de omfattende tekniske og mate-

rielle omvæltninger, den ny tid kræver? Den ånd, som Knud Rasmussen var stor nok til at stå som den ydmyge søn overfor.

Men kan end Knud Rasmussens livsværk og indsats overses en stund, glemmes kan det ikke. Hans ånd og hans ord vil leve videre trods den moderne tekniks og administrations omvæltninger. Hans livsværk bør minde os om, at der er et Grønland, der aldrig dør, og ikke bør dø, det Grønland, der lever i ordenes magt, den ur-eskimoiske kulturskat, som bl. a. lever videre i »Snehyttens Sange«. Thi alle danske og grønlændere, der nu helliger sig den opgave at videreføre Grønland til tidens krav, må være enige i, at alle gode bestræbelser vil forspildes eller savne hensigt, om Grønland og folket tog skade på sin sjæl.

Grønland er jo nu en ligeberettiget del af Danmark, men dette medfører ikke, at vi bare skal komme masende med vor civilisation og vor kultur og tromle umiddelbarheden og Grønlands oprindelige eskimoiske kultur ned.

Skal grønlænderne komme uskadt ud af omskabelsen, er det jo vigtigt, at de med åbent sind tager imod det gode, vi vil kunne give dem, men vi bør på den anden side aldrig glemme, at det er et folk med stolte traditioner, vi tager til os, vi bør aldrig glemme, at dette fangerfolks egne traditioner og egen kultur har formået i umindelige tider at muliggøre en menneskelig tilværelse under denne klodes barskeste vilkår, og dette er i sig selv en bedrift, der yderligere forstærkes eller forstørres derved, at alene dette: at overleve, har krævet bedrifter af dagligdagens mennesker.

»Snehyttens Sange« kan her være et bindeled, idet vi både ejer den eskimoiske (grønlandske) tekst og Knud Rasmussens enestående gendigtning på dansk.

Sang om Narhvalerne.

En Storfanger har engang i sin Ungdom haft Land ved en Bræfjord, der er berømt for vældige Træk af Narhvaler. Som en gammel Mand vender han nu tilbage til sin Ungdoms Boplads og oplever atter at se Hvalerne lege paa Havet. Han føler den Afmagt, Alderen har lagt over ham; det svimler for ham af Sorg, og han griber sin Tromme og synger:

Ijâja-â -- -ijajâ, ajê,
lad mig søge at fjerne min Tanke
min store Tanke,
paa Afstand, paa Afstand,
ijâja-â --- ijajâ - ajê

Lad mig søge at svælge
min store Sorg,

som en Graad –
ijajâ – – – ijajâ – ajê.

Lad de syngende Ord
da bære den bort,
lad de syngende Ord
da aande den bort fra min Strube.

Lad min lille og kejtede Sang
da løfte min store Sorg
af mit Sind,
ijâja-â – – – ijâja – ajê.

Men ak – det lader sig ikke gøre
at rive Smerten fra Struben –
men ak – det lader sig ikke gøre
at løsne for Graaden, der vil briste,
ijâja-â – – – ijajâ – ajê.

Mine Øjne er trætte,
mine opslidte Øjne !
Og aldrig mere skal Øjnene følge
Narhvalens Fart,
naar den skyder af Dybet
og bryder mod Havets Bølger,
og aldrig mere skal Musklerne skælve,
idet jeg griber Harpunen –
ak, aldrig mere !
Ijâja-â – – – ijajâ – ajê.

Nu ønsker jeg kun
at Sjælene af alle de store Sødyr,
jeg dræbte,
maatte hjælpe mig at fjerne
mine tunge Tanker.
Nu ønsker jeg kun,
at Mindet om alle mine store Jagter
kunde løfte mig op
af kraftesløs Ælde.
Ijâja-â – – – ijajâ – ajê.

Lad min Aande da blæse en Sang
om mine Fangstdyr,
en Sang om mine Narhvaler,
naar Stimerne brød i hvide Braad
ved min Boplads.
Ijâja-â — — — ijajâ — ajê.

Hvalernes Strubesang lød
stundom i Støn
og stundom i skingrende Fløjt
gennem pustende Aande,
naar deres Flokke
samlede sig
i døsig Hvile
paa Vandet.
Dette, som minder mig
mest om min Ungdom,
synger jeg om.
Og min Sang bryder ud af min Strube
med min Aande.

Angmagssalik, Øst-Grønland.

Sang til Havet.

Hele Vinteren ligger Storisen sammenfrosset ud for Øst-Grønlands Kyster, opskruet og utilgængelig for Sløderejsende; men når Foraaret kommer, og Isen begynder at løsne sig, kommer en Tid med glade Fangstdage for de dristige Jægere.

Ingen tom Tværdriver
er jeg.
Ingen stum Kedsommelighed,
ava — ajajâ, ajajâ — ajâ.
Jeg besteg Sermilik-Fjældene
og saa ud over Havet,
det store Hav,
ava — ajajâ, ajajâ — ajâ.

Spredt laa Storisen langs med Landene;
et Isfjæld var ved at skære sig ud i rum Sø,
og Uigordlit-Klipperne stod
som Støtter i Havet
ava – ajajâ ajâ.

Jeg blev svimmel,
mit Aandedræt tungt,
og jeg syntes, mit Liv
vilde blive saa alt for kort,
saa alt for kort,
ava – ajajâ – ajajâ – ajâ.

Angmagssalik, Øst-Grønland.

Isbjørn.

Jeg saa en Bjørn
paa drivende Is;
den var som en ufarlig Hund,
der kom løbende logrende mod mig.
Saa gerne vilde den æde mig straks,
at den snurrede ærgerligt rundt,
da jeg hurtigt sprang ud af dens Bane.
Og vi løb nu Tagfat
fra Morgen til sent hen paa Dagen.
Men endelig blev den saa træt,
at den ikke orkede mere,
og da løb jeg Lænseren ind i dens Side.

Aua,
Iglulik-Folket.